

Fàbrica del Valls

Sant Pere de Riudebitlles

Ubicació

Comarca:	Alt Penedès
Lloc/Adreça:	Riba esquerra del riu de Bitlles, en un meandre just abans d'arribar a la Vila
Emplaçament	Als afores del poble, just al mig del meandre que fa el riu de Bitlles al seu pas pel municipi.

Coordenades:

Latitud:	41.4525
Longitud:	1.69501
UTM Est (X):	391001
UTM Nord (Y):	4589813

Classificació

Número de fitxa	08232 - 8
Àmbit:	Patrimoni immoble
Tipologia	Edifici
Estil / època:	Contemporani
Segle	XIX
Any	1869
Estat de conservació	Dolent
Notes de conservació:	Es troba en mal estat estructural, agreujat pel seu estat d'abandonament.
Protecció	Legal
Tipus de protecció:	BPU
Observacions protecció:	POUM 12/05/2012
Accés	Fàcil
Ús actual:	Sense ús
Titularitat	Privada
Titular:	1000402CF9910S0001WU
Autoria de la fitxa	ARQUEOCIÈNCIA - J.M. Huélamo
Data de registre de la fitxa:	ds., 15/05/1999 - 02:00

revisió:**Data de la darrera revisió:** dl., 18/01/2010 - 11:00

Descripció

Té dos grans cossos d'obra, un dels quals estava llogat, a principis de segle XX, a un fabricant de teixits de goma, que donava feina a part de les noies del poble. L'altre cos era una farinera de grans, amb moles i tremuges a la manera antiga, unes quadres amples i un baluard grandíol per encabir-hi els carros carregats de blat i les mules dels que anaven a moldre de tota la comarca a finals del segle XIX. Aquest és l'edifici que presenta, encara avui, un aspecte de farinera de tipus austro-húngar, de tres plantes amb grans finestres rectangulars allargats en sentit vertical. L'accés a la fàbrica està constituït per una porta acabada en arc de mig punt en una tanca rematada per un frontó, encara que actualment ofereix un aspecte molt decadent. D'aquesta fàbrica prové un teler de tela metàl·lica que actualment es troba en un magatzem extern al Museu Nacional de Ciència i Tècnica. Segons informació oral (Josep Torrents, maig 1999), aquesta institució va pagar una persona perquè el muntés i el deixés en estat de funcionament.

Observacions:

Es va dedicar al tèxtil (entre d'altres produccions feien baietes per als molins paperers) i a molí fariner. S'hi va col·locar el primer generador elèctric del poble. També la fàbrica era coneguda al poble pel "Molí d'En Valls" (GAZIEL, 1981: 136). El Ministerio de Fomento per "Real Orden N° 131 de la Gaceta de Madrid correspondiente al día 11 de Mayo de 1858", " Boletín Oficial de la prov^a de Barcelona ", n° 118 del dia 19 de Mayo de 1858 autoritza a D. Pedro Valls y Rius "para que, sin perjuicio de los derechos de propiedad de cualquiera otro interesado, aproveche las aguas de la riera de San Pedro de Riudeviltles, en la provincia de Barcelona, como fuerza motriz de una fábrica que intenta construir en terreno de su propiedad, con sujeción a las condiciones siguientes : 1^a La presa se situará en el punto marcado en el plano; tendrá una altura de tres metros y será construída de mampostería ordinaria y sillería en los paramentos con un espesor de un metro y medio en la parte superior y cinco en la inferior/2^a El canal de conducción deberá estar abierto en túnel desde la presa hasta llegar al terreno del interesado, en el cual podrá ser descubierto./3ª Todas las aguas deberán devolverse al cauce de la riera, aguas arriba de la toma de la acequia de Terrasola./4ª Las obras se verificarán con arreglo al proyecto aprobado y bajo la inspección del ingeniero de la provincia." Madrid 27 de Abril de 1858.

Història

El 27 d'abril de 1858 es va fer la concessió de l'aprofitament de les aigües del riu de Bitlles a Pere Valls i Rius. El 1872 tenia 59 telers mecànics per a teixir cotó i un petit taller per a recomposicions. El primer de maig de 1880 es féu el traspàs de la fàbrica de Pere Valls i Rius a Pere Valls i Casanovas. El 3 de juny de 1899 la fàbrica va ser comprada per Josep Calvet (pare del periodista i escriptor Gaziel) el qual va deixar escrit com era la fàbrica en el moment de la seva infantesa. L'any 1910 va haver-hi una denúncia de la sèquia de Torrelavit contra la bassa de la fàbrica. La seva localització, en una terrassa sobre el riu Bitlles, feia que els treballadors haguessin de travessar la riera per un senzill pont de fusta, avui desaparegut, que passava penjant, per la qual cosa, se'l coneixia popularment com "el pont que belluga". Aquest pont unia la fàbrica amb la vila. A partir de l'any 1916, la maquinària funcionava ja tota amb electricitat. Al mateix edifici d'aquesta fàbrica s'havia fet d'electricitat, a partir de l'aigua que provenia de la resclosa del Valls i que era conduïda fins a l'edifici pels ponts de turó. També se sap que en aquesta fàbrica s'hi havien fet

balins de metall amb els quals jugaven els nois. Les rodes, el 1936, ja havien estat substituïdes per turbines. En aquesta mateixa data fabricava lones la societat Canut i Gràcia de Barcelona, empresa que dirigia a més, una altra fàbrica prop de la Pobla de Claramunt, de filatures a la Rata, dedicada a la fabricació de teixits de lona per camions, veles de carro i teles per balancins. Era una indústria important a la vila de Sant Pere, ja que posseïa molta maquinària i donava feina a un bon nombre d'homes i dones del poble. Els treballs que allí es feien consistien en el teixit i tenyit del fil. Aquest, venia primer de la Rata, però, en cremar-se aquesta indústria durant la guerra, després va portar-se de Manlleu, on els Canut i Gràcia havien construït una altra filatura. Aquest material arribava en unes troques i d'aquí es posava en unes debanadores. Tot seguit, es tenyia en una nau apartada, la tintoreria. Després, es posava a assecar en una nau, força airejada, que estava sobre mateix de la tintoreria. Allà hi havia unes barres travesseres d'uns 10 m. d'alçada, on es penjaven els fils. Tots aquests processos després ja van realitzar-se en màquines i per mitjà d'assecadors mecànics. Un cop el fil era sec, s'havien de fer els rodets i les bitlles pels telers. Les peces teixides s'aplegaven mecànicament. De vegades es teixien peces sense tenyir abans el fil, aleshores s'havia de tenyir després tota la peça sencera. Aquesta operació es feia en una mena de basses anomenades "barques". Es portaven a assecar també sobre la tintoreria, i com que eren peces de 50, de 80 i fins i tot de 100 m., era força laboriós, donat que també s'havien d'anar col·locant al damunt de les barres travesseres de l'asecador. També, al cap dels anys, aquest assecatge era mecànic. Un cop els tendals per a camions ja eren ben secs, calia apretar-los amb cera per tal que fossin impermeables. Només es feia aquesta operació amb les lones de camions i no es realitzava ni pels balancins ni per les veles de carro (aquest últim producte havia quedat ja arraconat en els darrers temps). Una màquina s'encarregava d'enrotllar les peces ben acabades, es posaven en bosses i el camió les venia a buscar per dur-les a Barcelona, concretament al Passeig de St. Joan (AAVV, 1991). La fàbrica del Valls va tancar el desembre del 1971, quan un seguit de fets calamitosos van dur-la a la ruïna: la fallida d'una comanda de lones per a tendes de campanya a Algèria al mateix temps que la crema accidental de la fàbrica que els Canut i Gràcia tenien a Manlleu (AAVV, 1991). També es varen rebre subvencions per a la reconversió industrial, amb el que es va accelerar el tancament. Per a la filmació de la sèrie televisiva "La saga dels Rius" es van fer servir telers d'aquesta fàbrica.

Bibliografia

AAVV (1991) Oficis i professions a Sant Pere (finals s. XIX i s. XX). Programa de Festa Major de Sant Pere de Riudebitlles. CARDÚS, Cristòfor (1936) "Els noms de lloc de Catalunya. Sant Pere de Riudebitlles" dins de COROMINES, J.; RIBES, E. "Per al recull del noms de lloc de Catalunya", extret de "Mai enrera", Butlletí del Centre Excursionista de Gràcia, Febrer-Març 1936, p. 18, nota 65 Secció Filològica de l'Institut d'Estudis Catalans. Barcelona. Societat Catalana de Geografia. Filial de l'Institut d'Estudis catalans. EXCURSIÓ ... (1999) "Excursió a peu pel Penedès: Sant Pere de Riudebitlles" Gran Penedès, Núm. 52, pp. 15-20, Vilafranca del Penedès, Institut d'Estudis Penedesencs GAZIEL (Agustí Calvet) (1981) "Tots els camins porten a Roma. Memòries I" pp. 136-137, Edicions 62 Col. Molc, núm. 68, Barcelona. . GUILLÉN, Lúdia; CASANOVAS, Esther (1997) La conca del paper: Parc temàtic. Propostes per a un model d'ordenació del territori i recuperació del medi natural i urbà.

